

Sygn. akt III CK 495/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Barbara Myszka

w sprawie z powództwa A. P.

przeciwko Gminie K., Skarbowi Państwa-Wojewodzie X. i Województwu X.

o zapłatę,

po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej w dniu 28 kwietnia 2005 r., na rozprawie kasacji Województwa X. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 16 czerwca 2004 r., sygn. akt II Ca (...),

uchyla zaskarżony wyrok w części oddalającej apelację pozwanego Województwa X. oraz orzekającej o kosztach postępowania apelacyjnego w zakresie dotyczącym tego pozwanego i w tej części przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Powódka domagała się – po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa – zasądzenia solidarnie od Gminy K., Skarbu Państwa - Wojewody X. i Województwa X. 15 000 zł wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości.

Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa.

Sąd Rejonowy w K. wyrokiem z dnia 17 lutego 2004 r. zasądził 15 000 zł z ustawowymi odsetkami od pozwanego Województwa X., oddalił powództwo w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach procesu.

Sąd ustalił, że spadkodawcy powódki w 1969 r. – na skutek wywłaszczenia – utracili na rzecz Skarbu Państwa prawo współwłasności nieruchomości położonej w K., dla której jest prowadzona księga wieczysta nr 4983. W latach 70 nieruchomość została zabudowana dwoma niepodpiwniczonymi budynkami parterowymi. Dnia 27 maja 1990 r. nieruchomość – na skutek komunalizacji – stała się własnością Gminy K..

Od 1974 r. wspomniana nieruchomość znajdowała się w posiadaniu Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego w K., będącego jednostką organizacyjną Kuratora Oświaty. Z dniem 1 stycznia 1999 r. Wojewódzki Ośrodek Metodyczny (który w połowie 1999 r. zmienił nazwę na (...) Centrum Doskonalenia Nauczycieli w K.) stał się – z mocy prawa – jednostką samorządową Województwa X., nie posiadającą osobowości prawnej. Wymieniona jednostka organizacyjna władała nieruchomością – bez tytułu prawnego – również w okresie, za który powódka domaga się wynagrodzenia (od dnia 19 stycznia 1999 r. do dnia 19 maja 1999 r.).

Decyzją Wojewody X. z dnia 23 grudnia 1998 r., która uprawomocniła się dnia 19 stycznia 1999 r., wywłaszczona nieruchomość została zwrócona powódce. Wojewódzki Ośrodek Metodyczny znał stan prawny nieruchomości. Wiedział także o toczącym się postępowaniu w sprawie zwrotu nieruchomości.

W okresie od 19 stycznia 1999 r. do 19 maja 1999 r. powódka mogła uzyskać z tytułu wynajmu lub dzierżawy nieruchomości czynsz miesięczny w wysokości 4 119 zł.

Sąd Rejonowy uznał, że powództwo jest uzasadnione tylko w stosunku do Województwa X., ponieważ samoistnym posiadaczem nieruchomości w okresie, za który powódka żąda wynagrodzenia, był Wojewódzki Ośrodek Metodyczny stanowiący jednostkę organizacyjną pozwanego. Za przyjęciem złej wiary pozwanego przemawia okoliczność, że Wojewódzki Ośrodek Metodyczny znał stan prawny nieruchomości i wiedział o postępowaniu w sprawie zwrotu wywłaszczonej nieruchomości.

Wyrok zaskarżyli: powódka w części oddalającej powództwo w stosunku do Gminy K. i pozwane Województwo X. w części uwzględniającej powództwo. Sąd Okręgowy oddalił jednak obie apelacje, dzieląc ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu pierwszej instancji.

W kasacji – wniesionej tylko przez Województwo X. – pełnomocnik skarżącego zarzucił naruszenie art. 225 k.c. w zw. z art. 230 k.c. i art. 136 ustawy o gospodarce nieruchomościami przez błędną ich wykładnię, art. 225 i art. 224 k.c. w zw. z art. 5 k.c. oraz obrazę art. art. 382 k.p.c. w zw. z art. 233 k.p.c. Powołując się na te podstawy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa bądź o uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności rozważania wymaga druga podstawa kasacyjna, ponieważ dopiero gdy ona okaże się nieuzasadniona, możliwa będzie ocena zasadności naruszenia prawa materialnego na tle ustaleń, które stanowią podstawę faktyczną zaskarżonego wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1997 r., II CKN 60/97, OSNC z 1997 r., nr 9, poz. 128).

Naruszenie art. 382 k.p.c. w zw. z art. 233 k.p.c. polega – zdaniem skarżącego – na pominięciu zeznań świadka Stanisława Raczkowskiego, z których wynika, że podstawą używania nieruchomości była umowa użyczenia.

Stanisław Raczkowski, którego zeznania Sąd Rejonowy wskazał jako podstawę zaaprobowanego przez Sąd Okręgowy ustalenia, że skarżący używał nieruchomości bez tytułu prawnego, był dwa razy przesłuchiwany w sprawie: dnia 14 kwietnia 2003 r. oraz dnia 14 lutego 2004 r. Podczas pierwszego przesłuchania zeznał, że Wojewódzki Ośrodek Metodyczny „nie był w posiadaniu dokumentu potwierdzającego tytuł prawny posiadania przedmiotowej nieruchomości”. Przesłuchany na rozprawie dnia 14 lutego 2004 r., po wcześniejszym stwierdzeniu, że „było to bezumowne korzystanie”, zeznał natomiast: „My korzystaliśmy z tej nieruchomości na zasadzie umownego użyczenia. Wcześniej na pewno użyczał nam tej nieruchomości Skarb Państwa.”.

Treść przytoczonych zeznań wskazuje, że nie tylko nie wynika z nich jednoznacznie okoliczność, iż skarżący używał nieruchomości bez tytułu prawnego, ale że zacytowane zeznania są dotknięte sprzecznością. Świadek raz mówił bowiem o braku dokumentu potwierdzającego tytuł prawny władania nieruchomością przez Wojewódzki Ośrodek Metodyczny, a podczas drugiego przesłuchania popadł w sprzeczność, zeznając najpierw, że używanie nieruchomości miało charakter bezumowny, a potem, że postawą władania nieruchomością było użyczenie.

Stwierdzona wada omawianych zeznań zupełnie uszła uwagi obu Sądów. Nie ulega bowiem wątpliwości, że oparte na tych zeznaniach ustalenie, iż skarżący używał nieruchomości bez tytułu prawnego, wymagało oceny zeznań świadka Stanisława

Raczkowskiego na podstawie art. 233 § 1 k.p.c. i podania, dlaczego Sąd uznał je za niewiarygodne w części, z której wynika, że podstawą władania nieruchomością przez skarżącego była umowa użyczenia. Z treści uzasadnień Sądów obu instancji nie wynika, aby wspomniane zeznania zostały poddane takiej ocenie. W tej sytuacji nie można odeprzeć zarzutu skarżącego, że wyrok zapadł z naruszeniem art. 382 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c.

Uznanie drugiej podstawy kasacyjnej za usprawiedliwioną oznacza, że nie wchodzi w rachubę, z powodów wskazanych wyżej, ocena zasadności zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji wyroku (art. 393¹³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. ogłoszonej w Dz.U. z 2005 r., Nr 13, poz. 98).